

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

FINANCIAL SECURITY OF TRADE ENTITIES AS AN IMPORTANT COMPONENT OF FINANCIAL SECURITY OF UKRAINIAN ENTITIES

У статті досліджено сутність поняття фінансової безпеки підприємств з метою поглиблення понятійного апарату економічної науки. Розглянуто властивості, функціональні цілі, внутрішні складові фінансової безпеки суб'єктів господарювання, проаналізовано рівень збиткових підприємств протягом останніх років у розрізі галузей економіки. Досліджено динаміку обсягів реалізації товарів підприємствами роздрібною та оптовою торгівлі. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня фінансової безпеки підприємств України обчислено показники аналізу ефективності діяльності та фінансової захищеності (стійкості) підприємств, подано формули їх обчислення, проаналізовано стан кожного з показників фінансової безпеки суб'єктів господарювання за останні роки відповідно до їх нормативних значень та на їх основі здійснено загальну оцінку стану фінансової безпеки торговельних підприємств України на сучасному етапі. Виділено основні проблеми та потенційно можливі загрози фінансової безпеки торговельних підприємств України. Визначено шляхи подолання проблем завдяки використанню запропонованих пріоритетів зміцнення політики управління фінансовою безпекою підприємств.

Ключові слова: фінансова безпека, фінансова безпека підприємств оптової та роздрібною торгівлі, індикатори стану фінансової безпеки, загрози фінансової безпеки підприємств, коефіцієнти фінансової стійкості, економічна політика.

The article investigates the essence of the concept of financial security of enterprises for the deepening of the conceptual apparatus of economics. The essence of the definition of "financial security of the enterprise" is considered in view of the interpretations of various scientists. Properties that affect the state of financial security of enterprises are studied. These include ensuring financial balance, stability, solvency and liquidity of the enterprise in the long run; meeting the needs of the enterprise in financial resources for sustainable expanded reproduction of the enterprise; maintaining a high level of financial independence; the ability to resist existing and potential dangers and threats that may cause financial damage to the enterprise and protect the financial interests of business owners. The functional goals and internal components of financial security of business entities are considered. The main internal components of financial security of the enterprise include organizational, managerial, financial and economic components. The level of unprofitable enterprises in recent years in terms of economic sectors is examined. Factors influencing the results of business entities according to the industry in which the company operates are described. The dynamics of sales of goods by retail and wholesale enterprises is analysed. In accordance with the Guidelines for calculating the level of financial security of enterprises of Ukraine calculated indicators of analysis of efficiency and financial security (stability) of enterprises, provides formulas for their calculation, analysed the state of each of the indicators of financial security of economic entities in recent years. Based on them, a general assessment of the state of financial security of trade enterprises of Ukraine at the present stage. According to the analysis the dynamics of the level of financial security of trade enterprises of Ukraine is presented. The main problems and potential threats to the financial security of Ukrainian commercial enterprises are highlighted. Ways to overcome the problems using the proposed priorities to strengthen the policy of financial security management of economic entities have been identified.

Key words: financial security, financial security of trade entities, indicators of financial security, threats to financial security of entities, coefficients of financial stability, economic policy.

УДК 330.322

DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.74-28>

Ситник Н.С.¹

д.е.н., професор кафедри
фінансового менеджменту
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Гаврецька І.І.

магістр
Львівський національний університет
імені Івана Франка

Sytnyk Nataliia

Lviv National Ivan Franko University

Havretska Iryna

Lviv National Ivan Franko University

Постановка проблеми. Діяльність підприємств визначається передусім станом їхніх фінансів, що призводить до необхідності розгляду проблем управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання. Рівень фінансової безпеки торговельних підприємств є важливим чинником впливу на рівень фінансової та економічної безпеки підприємств України та фінансової безпеки держави загалом. Процеси розвитку вітчизняних підприємств на сучасному етапі характеризуються несталістю, стагнацією, відсутністю дієвих механізмів управління. Тому існує необхідність дослідження низки питань, пов'язаних як з формуванням дієвого механізму управління підприємствами, так і з процесами організації та ефективного використання трудових, фінансових і матеріаль-

них ресурсів. Низький рівень фінансової безпеки суб'єктів господарювання спричиняє гальмування економічного розвитку держави, а високий забезпечує зростання ВВП, збільшення податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів, підвищення інвестиційної активності в країні тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні проблеми управління фінансово-економічною безпекою підприємств були і є предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них: І. А. Бланк, С. І. Мельник, І. В. Чібісова, Д. О. Малиш, І. Г. Химич, Т. О. Меліхова, В. В. Вудвуд, В. М. Геєць, М. О. Кизим, Л. І. Донець та інші. Проблема дослідження функціонування торгівлі та фінансової безпеки торговельних підприємств в Україні перебуває у сфері

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4138-9721>

наукових інтересів А. Зіменка, Т. О. Ставерської, В. В. Апопія, С. Г. Бабенка, П. Ю. Балабана, І. О. Бланка, М. П. Овчарука, Н. М. Ушакової та інших.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теорії і методології фінансової безпеки підприємств, зокрема, фінансової безпеки торговельних підприємств, як важливої складової фінансової безпеки підприємств країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах турбулентності економіки важливу роль відіграє забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання, яка посідає важливе місце в системі економічної безпеки і має вплив на всі сфери діяльності підприємства. Це пояснюється тим, що рівень фінансової безпеки будь-якого підприємства визначає його можливості забезпечувати інші складові економічної безпеки, а зміни в будь-якій сфері підприємства в кінцевому результаті відображаються на його фінансовій безпеці.

У таблиці 1 представлено трактування поняття «фінансова безпека підприємства» різними науковцями.

Стан фінансової безпеки підприємства характеризується низкою властивостей. Основними серед яких можна виділити:

1) забезпечення фінансової рівноваги, стабільності, платоспроможності і ліквідності підприємства в довгостроковому періоді;

2) задоволення потреб підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення підприємства;

3) підтримання високого рівня фінансової незалежності підприємства;

4) здатність протистояти наявним і потенційним небезпекам та загрозам, що можуть завдати фінансової шкоди підприємству, або небезпечно змінити структуру капіталу, або ж примусово ліквідувати підприємство;

5) забезпечення достатньої гнучкості при прийнятті фінансових рішень;

6) гарантування захищеності фінансових інтересів власників підприємства.

До основних внутрішніх складових фінансової безпеки підприємства, що комплексно між собою взаємопов'язані, можна віднести [2, с. 155]:

Таблиця 1

Трактування поняття «фінансова безпека підприємства»

Автор	Трактування поняття «фінансова безпека підприємства»
Чібісова І. В.	Фінансова безпека підприємства – це складова економічної безпеки підприємства, яка полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг; стійкістю до загроз.
Козак Л. С., Багровецька І. В.	Фінансова безпека підприємства – це важлива складова частина економічної безпеки, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта, яка відображається через систему критеріїв і показників його фінансового стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних резервів.
Бланк І. А.	Фінансова безпека підприємства – це кількісно і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього й внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії й створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному й перспективному періодах.
Горячева К.С.	Фінансова безпека підприємства – це фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи
Пономаренко О. Е.	Фінансова безпека підприємства – це визначений якісно та кількісно рівень фінансового стану підприємства та діяльність, направлена на досягнення даного стану, який характеризується збалансованістю і якістю використання фінансових інструментів економічної системи та забезпечує її здатність реалізувати свою місію й забезпечувати стабільний розвиток, витримуючи негативний вплив зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів.
Кракос Ю. Б., Разгон Р. О.	Суть фінансової безпеки полягає у здатності підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного середовища.
Палехин Р. С.	Розглядає фінансову безпеку як здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до мети загальної корпоративної стратегії в умовах невизначеності й конкурентного середовища.
Лаврова Ю. В.	Фінансова безпека підприємства є системою, що забезпечує стабільність важливих фінансових пропорцій розвитку підприємства, які формують захищеність його фінансових інтересів у балансі з фінансовими інтересами його економічних агентів.

Джерело: [1, с. 53]

1) організаційну складову, що полягає в ефективній методиці організації формування та успішній реалізації основних етапів побудови чітких взаємозв'язків між всіма наявними внутрішніми складовими фінансової безпеки підприємства;

2) управлінську складову, що відображається в особливостях правильно побудованого менеджменту на підприємстві на основі виконання основних обов'язків його персоналу та їх делегування, а також в умінні прийняття ефективних управлінських рішень;

3) фінансово-економічну складову, що представляє собою сформований, з урахуванням організаційної та управлінської складових, фінансово-економічний план.

На сучасному етапі розвитку підприємництва в Україні спостерігається відносно задовільний стан фінансово-економічної безпеки українських підприємств. Про це свідчить порівняльний аналіз частки збиткових підприємств за 2016–2020 роки (табл. 2).

Варто зауважити, що частка підприємств, які зазнали збитків у 2020 році, в середньому по Україні становить 29%, тобто майже кожне четверте підприємство України є збитковим. Серед основних причин такої ситуації у 2016–2020 роках можна виділити загострення економічної ситуації в країні у зв'язку з політичною нестабільністю та військовими діями, поширенням пандемії Covid-19 і його негативного впливу на діяльність суб'єктів господарювання. Серед суб'єктивних чинників погіршення фінансово-економічних результатів діяльності можна виділити недостатню увагу керівників підприємств до проблем фінансово-економічної безпеки та забезпечення стійкого фінансово-економічного стану підприємства. У той же час майже за усіма видами економічної діяльності частка збиткових підприємств

у 2020 році порівняно з 2019 зросла, що є негативною тенденцією.

У сучасних умовах сталого розвитку вітчизняної економіки, активізації процесів посилення конкуренції на внутрішньому ринку значну роль відводиться торгівлі, яка вважається однією з найприбутковіших секторів підприємництва.

На рисунку 1 нами представлено динаміку обсягів реалізації товарів підприємствами роздрібною та оптовою торгівлі протягом 2016–2020 років.

Обсяги реалізації товарів українськими підприємствами зростають протягом 2016–2020 років. Найбільше зростання припадає на 2018 рік, так найбільше зростання припадає на 2018 рік і складає 702 712 млн. грн.

Для аналізу рівня фінансової безпеки підприємств України, які здійснюють свою діяльність у сфері торгівлі, обрано показники ефективності та захищеності (стійкості) за 2016–2020 роки. Результати розрахунку представлені в таблиці 3.

Наступним кроком є визначення інтервалів значень коефіцієнтів й у залежності від цього, кількості балів, що їм відповідає. Для цього вводимо ряд поправочних коефіцієнтів залежно від ступеня задовільності значень того чи іншого коефіцієнта. Значення поправочних коефіцієнтів поділяють на три групи: 0; 0,5 і 1. Якщо фактичне значення є в нормі, виставляється повна кількість балів, закріплена за цим показником, показникам з незначним відхиленням від норми – половина, в інших випадках – 0. Добуток максимальної кількості балів за кожним показником та поправочним коефіцієнтом, відображає ступінь відхилення фактичного значення від граничного. Як результат, отримуємо реальну кількість балів за коефіцієнтами (табл. 4) і здійснюємо оцінку рівня фінансової безпеки підприємств України за 2016–2020 рр. (табл. 5) [5, с. 276].

Таблиця 2

Частка збиткових підприємств України за 2016–2020 роки, %

Вид діяльності	2016	2017	2018	2019	2020	Відхилення 2020 р. проти 2016 р.
Усього	26,6	27,2	25,7	26,0	28,6	2
- сільське, лісове та рибне господарство	12,2	13,8	13,8	16,9	17,3	5,1
- промисловість	27,2	28,2	27,2	27,9	30,3	3,1
- будівництво	29,2	28,5	27,2	26,2	29,1	-0,1
- оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	24,2	24,8	22,8	22,9	25,6	1,4
- транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	28,3	28,5	25,9	26,2	28,3	0
- інформація та телекомунікації	31,3	31,6	29,5	28,5	28,9	-2,4
- фінансова та страхова діяльність	37,0	36,2	35,5	32,5	33,0	-4
- освіта	32,4	34,1	30,3	31,1	33,6	1,2
- охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	30,4	34,5	30,9	28,9	23,9	-6,5

Джерело: розроблено авторами за даними [4]

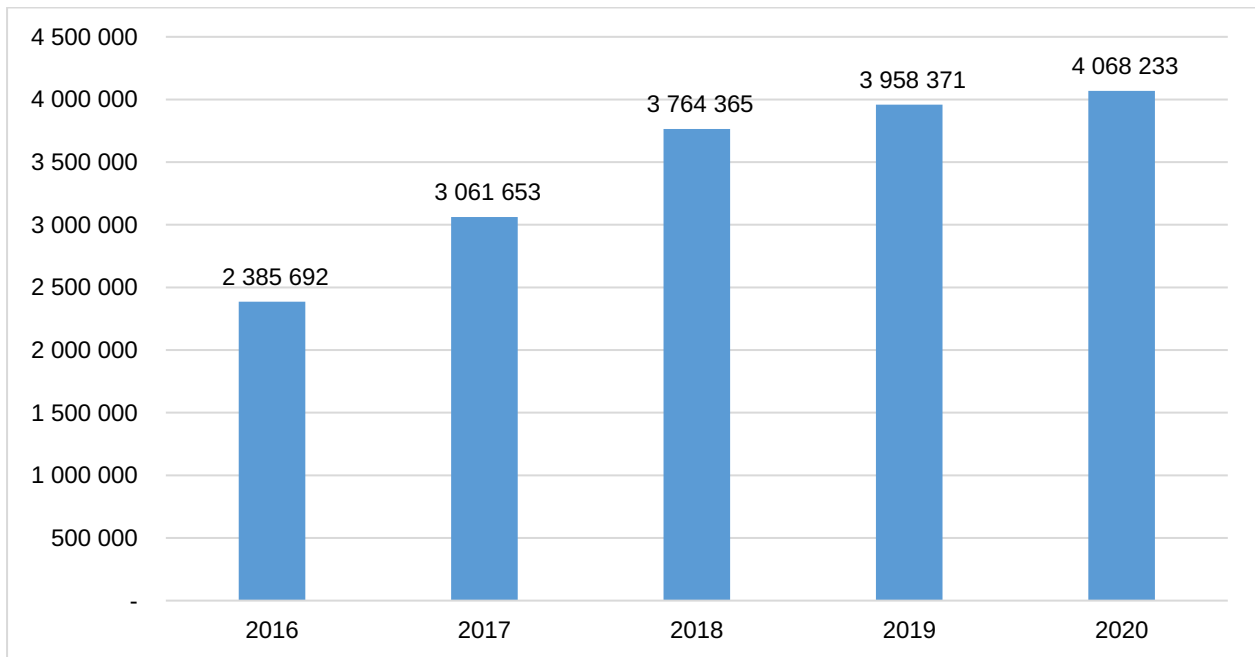

Рис. 1. Обсяги реалізації товарів підприємствами роздрібною та оптовою торгівлі підприємствами України протягом 2016–2020 років, млн. грн.

Джерело: розроблено авторами на основі [4]

Таблиця 3

Показники аналізу ефективності діяльності та фінансової захищеності (стійкості) торговельних підприємств за 2016–2020 роки

Назва коефіцієнта	Формула розрахунку	Нормативне значення	Результат у середньому по торговельних підприємствах				
			2016	2017	2018	2019	2020
Показники ефективності діяльності							
Коефіцієнт зносу основних засобів	Сума зносу основних засобів / Балансова вартість основних засобів	Менше 0,5	0,663	0,653	0,660	0,585	0,646
Фондовіддача основних засобів	Вартість виробленої продукції за звітний період / Балансова вартість основних засобів	Більше 0	1,956	2,572	2,692	2,380	2,501
Рентабельність активів	Чистий прибуток / Середня вартість активів за період	Більше 0,05	-0,003	0,013	0,030	0,043	0,010
Коефіцієнт оборотності активів	Дохід / Середня вартість активів за період	Більше 0	0,004	0,020	0,037	0,052	0,017
Показники фінансової захищеності (стійкості)							
Коефіцієнт покриття загальний	Поточні активи / Короткострокові зобов'язання	2,0-2,5	1,002	1,026	1,026	1,039	1,053
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів	Середня вартість заборгованості за період / Середня вартість власного капіталу за період	Менше 1	-66,884	74,990	21,703	12,243	10,438
Коефіцієнт платоспроможності	Виторг від реалізації / Витрати	Більше 1	4,810	4,369	4,508	4,198	3,558

Джерело: складено авторами за даними [4; 6, с. 90]

Отже, з таблиці видно, що найбільш проблемними для торговельних підприємств України у 2016–2020 рр. є коефіцієнт зносу основних засобів, рентабельності активів та коефіцієнт співвід-

ношення позикових і власних коштів, які за весь досліджуваний період були далекими від своїх нормативних значень. Щодо коефіцієнта рентабельності активів, то бажання підприємств України

Таблиця 4

Визначення поправочних коефіцієнтів

Назва коефіцієнту	Групи поправочних коефіцієнтів			Поправочний коефіцієнт					Максимально	Реальна кількість балів				
	0	0,5	1	2016	2017	2018	2019	2020	10	2016	2017	2018	2019	2020
Коефіцієнт зносу основних засобів	> 0,6	0,4-0,6	< 0,4	0	0	0	0,5	0	10	0	0	0	5	0
Фондовіддача основних засобів	< 1	1,0-2,0	> 2	0	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0
Рентабельність активів	< 0	0,00-0,05	> 0,05	0	0	0	0	0	10	0	0	0	0	0
Коефіцієнт оборотності активів	< 0,5	0,5-0,9	> 0,9	0	0	0	0,5	0	10	0	0	0	5	0
Загальний коефіцієнт покриття	< 0,8	0,8-1,0; > 1,5	1,0-1,5	0,5	1	1	1	1	20	10	20	20	20	20
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів	> 1,1	0,9-1,1	< 0,9	1	0	0	0	0	20	20	0	0	0	0
Коефіцієнт платоспроможності	< 0,85	0,85-1	> 1	1	1	1	1	1	20	20	20	20	20	20

Джерело: розроблено авторами на основі [4; 6, с. 93–94]

мінімізувати плату податку на прибуток призвело до того, що у фінансовій звітності підприємств в графі «чистий прибуток» останні відображають нульові чи від'ємні значення. Це, в основному, пояснює гранично низький рівень рентабельності активів підприємств.

Таблиця 5

Оцінювання рівня фінансової безпеки торговельних підприємств України за 2016–2020 роки

Рік	Сума балів	Рівень фінансової безпеки
2016	50	критичний
2017	40	критичний
2018	40	критичний
2019	50	критичний
2020	40	критичний

Джерело: розроблено автором на основі таблиці 4

Для більш наглядного відображення нами побудовано графік динаміки рівня фінансової безпеки торговельних підприємств України протягом 2016–2020 рр. (рис. 2).

Як видно з рис. 2 з 2016 р. по 2020 р. інтегральний показник оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств роздрібної та оптової торгівлі України є нестабільним. Лише у 2016 р. низький рівень можна пояснити невизначеною політичною ситуацією, початком війни на Сході України, що відобразилось і на стані фінансової безпеки торговельних підприємств. Також незначне зниження інтегрального показника фінансової безпеки у 2017 році від-

булося за рахунок збільшення коефіцієнта співвідношення позикових і власних коштів, і відповідно зростання коефіцієнта платоспроможності.

На нашу думку, діяльність торговельних підприємств України є дуже важливою для розвитку економіки країни, оскільки саме підприємства торгівлі задовольняють щоденні споживчі потреби населення країни. Діагностика фінансового стану торговельних підприємств, яка проведена нами на основі аналізу фінансових коефіцієнтів показала, що підприємства не є фінансово стійкими, про що свідчить динаміка більшості коефіцієнтів. Відтак, показники ефективності діяльності торговельних підприємств майже по всіх досліджуваних показниках мають високі результати діяльності, які досить швидкими темпами зростають. На наш погляд, торговельні підприємства володіють перспективами подальшого розвитку, проте, щоб не опинитися в кризовому фінансовому стані їм потрібно постійно діагностувати свій фінансовий стан та стежити за ефективністю використання власних та позикових джерел фінансування.

Висновки з проведеного дослідження.

З проведеного нами аналізу можна зробити висновок, що на різних етапах життєвого циклу в державі на фінансову безпеку підприємств впливають різні чинники, зокрема, і на підприємства, які здійснюють свою діяльність у сфері торгівлі. У режимі стійкого функціонування, підприємства зосереджені на підтримці нормального ритму збуту продукції, на запобіганні матеріальному та фінансовому збитку.

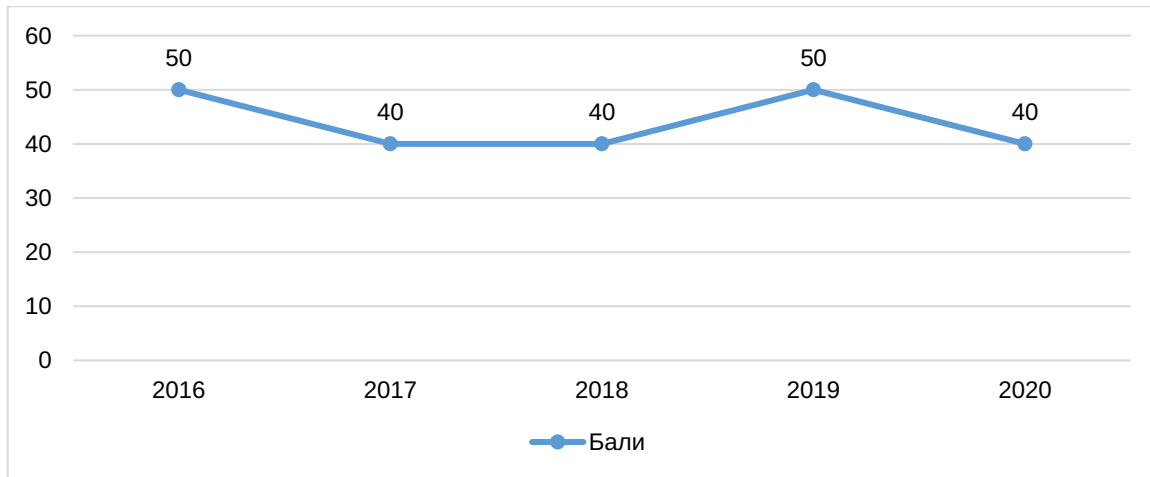

Рис. 2. Динаміка рівня фінансової безпеки торговельних підприємств України протягом 2016–2020 рр., %

Джерело: побудовано на основі таблиці 5

Отже, з огляду на фінансово-економічну безпеку, особливу увагу необхідно звернути на забезпечення достатньої ліквідності торговельних підприємств, недопущення їх банкрутства, підтримку позитивного рівня рентабельності тощо. Постійна діагностика фінансового стану підприємств забезпечить виявлення слабких місць, недоліків у фінансовій роботі, проблем з ефективністю управління фінансовими ресурсами, що допоможе мобілізувати фінансові ресурси в найбільш прибутковій сфері діяльності та мати ефективні механізми протидії ризикам і загрозам, які виникають в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності.

4. Статистична інформація Державної служби статистики. *Офіційний сайт Державної служби статистики України*. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 25.01.2022).

5. Ситник Н. С., Бей І. М. Фінансово-економічна безпека підприємств України. *Інфраструктура ринку. Електронний науково-практичний журнал*. № 36. 2019. С. 273–280. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct36-43>.

6. Пластун О. Л. Розвиток системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва [Текст] : дисертація... канд. екон. наук, спец.: 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / О. Л. Пластун; наук. керівник В.П. Москаленко. О. М. Дутченко. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2007. 250 с.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гуменюк В., Яцишина І. В. Сутність фінансової безпеки підприємств. *Збірник матеріалів за результатами VIII науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Сталый розвиток України: проблеми і перспективи»*. Електронне наукове видання / [редкол.: І. В. Яцишина (гол. редкол., наук. ред.)]. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. С. 51–58. URL: http://pef.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/zb_2020.pdf (дата звернення: 25.01.2022).

2. Химич І. Г., Винник Т. М., Константюк Н. І., Тимошик Н. С., Юрик Н. Є. (2021). Фінансова безпека підприємства як антикризовий метод управління. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. № 25. С. 153–159. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua>.

3. Цвайг Х. І., Галайко Н. В. Загрози фінансовій безпеці підприємства та шляхи їх усунення. *Причорноморські економічні студії*. Серія: Економіка та управління підприємствами. 2016. Випуск 11. С. 181–185. URL: <http://www.irbis-nbu.gov.ua/> (дата звернення: 25.01.2022).

REFERENCES:

1. Humenyuk V., Yashchynshyna I.V. (2020) Sutinist' finansovoyi bezpeky pidpryyemstv [The essence of financial security of entities]. *Collection of materials on the results of the VIII scientific-practical conference of students and young scientists «Stalyy rozvytok Ukrainy: problemy i perspektyvy»*. *Electronic scientific publication* / [editor: IV Yashchynshyna (editor-in-chief, scientific editor)]. Kamenets-Podolsky: Kamenets-Podolsky National University named after Ivan Ogienko. Pp. 51–58. Available at: http://pef.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/zb_2020.pdf (accessed 25 January 2022).

2. Khymych I., Vynnyk T., Konstantiuk N., Tymoshyk N., Yuryk N. (2021) Finansova bezpeka pidpryyemstva yak antykrizovyy metod upravlinnya [Enterprise Financial Security as an Anti-Crisis Management Method]. *Modern Economics*, no. 25, pp. 153–159. Available at: <https://modecon.mnau.edu.ua> (in Ukrainian)

3. Tsvayh Kh. I., Halayko N. V. (2016) Zahrozy finansoviy bezpetsi pidpryyemstva ta shlyakhy yikh usunennya [Threats to the financial security of the entity and ways to eliminate them]. *Prychornomors'ki ekono-*

michni studiyi [Black Sea Economic Studies]. Series: Economics and Business Management (electronic journal), no. 11, pp. 181–185.

4. Statystychna informatsiya Derzhavnoyi sluzhby statystyky [Statistical information of the State Statistics Service]. Ofitsiyyny sayt Derzhavnoyi sluzhby statystyky Ukrayiny. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 25 January 2022).

5. Sytnyk N. S., Bey I. M. (2019) Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpryemstv Ukrayiny [Financial and economic security of Ukrainian enterprises].

Market infrastructure. Electronic scientific and practical journal, no. 36, pp. 273–280. Available at: <https://doi.org/10.32843/infrastruct36-43>.

6. Plastun O. L. (2007) Rozvytok systemy finansovoyi bezpeky sub'yektiv pidpryemnytstva sfery material'noho vyrobnytstva [Development of the financial security system of the subjects of entrepreneurship in the sphere of material production] (PhD Thesis), Sumy: State Higher Education Institution “Ukrainian Banking Academy of the National Bank of Ukraine”. (in Ukrainian)